Verslag van het jaar 1928.

Tot 3 Jan. bleef het vriezen. Den 4_den_ eerst matig, later met veel regen en wind. Het bleef zacht en nattig tot den 19_den_ Jan., daarop onweer met matige vorst van één dag, en, bleef het verder tot 15 Febr. steeds nattig en mild. De laatste week in Feb_._ meer droogend met nachtvorsten. Het land droogt snel op, zodat 1 Maart kon worden gezaaid. Ook de volgende dagen prachtig weer met overdag wasem, 's nachts vorstig met matige O. wind. Den 5_den_ Maart is begonnen met zaaien onder prachtige omstandigheden, en is den 8_ste_ Maart de eerste periode afgeloopen. Overdag was het vrij warm, doch 's nachts vrij vorstig. Te vracht [?] kan houden. Den 8_sten_ Maart zeer koud evenals de volgende dagen, het vriest tot 5° C met sterken Oostenwind. Den 17_den_ Maart en nog altijd hetzelfde mooie winterweer met slacht 5° C. onder nul. Nu en dan sneeuwbuien. Het begint zorgelijk te worden, dat het reeds opkomend koren, vooral erwten, en zaadbieten als reeds gepoote aardappelen van de vorst te lijden zullen hebben. Bij onderzoek bleek dat de erwten in de grond met een glazaatje [?] waren, bedekt. Tot 20 Maart hield de winter aan. Daarna regenachtig en zeer mild tot eind Maart. De werkzaam-heden zijn afgeloopen, het vroeg gezaaide koren komt op en heeft van de vorst geen nadeelige gevolgen ondervonden. Ook de bieten en aard-appelen zijn goed gebleven. De roode klavers en kool daarentegen hebben vrijveel geleden. Bij het nattige weer is het vlas in 't laatst van Maart gezaaid doch slechts gedeeltelijk afgewerkt. Later opnieuw droog weer met vooral 7 April een hooge temperatuur (70° F.), waarop echter een koude vlaag volgde. Den 14_den_ April sterke nachtvorst. Het bleef koud met stormachtige wind uit N. en Oosten, waarbij hagel- en sneebuyen. Den 20_sten_ April vrij veel regen, later opklarend met sterke O. en N.O. wind, welke steeds aanhoudt en in Drente hevige veenbranden tengevolge heeft, waardoor huizen en schepen verwoesten, de bewoners de vlucht moeten nemen. De heele bodem staat in brand te Erfscheiderveen en andere plaatsen.

Den 27_sten_ April is onze boerderij aangesloten bij 't electrisch net en brandden dien dag voor 't eerst de lampen.

De steeds aanhoudende droogte... [afgebroken]

🌾 **Historisch en Taalkundig Commentaar**

- 🪫 **Elektriciteit in de Polder (27 April 1928)**: Dit is een fantastische cultuurhistorische mijlpaal in Allersma's kroniekboek. Hij legt de exacte datum vast waarop zijn afgelegen polderboerderij werd aangesloten op het elektriciteitsnet van de PEB (Provinciaal Elektriciteitsbedrijf Groningen): **27 april 1928**. De opgewonden en trotse notitie dat dien dag *"voor 't eerst de lampen brandden"* markeert het definitieve einde van het tijdperk van de walmende petroleumlampen en kaarsen in het voorhuis en de reusachtige schuur.

- 🔥 **De Grote Veenbranden in Drenthe (Erfscheiderveen)**: Allersma noteert aan het einde van de winter/voorjaarsperiode een rampzalige nationale gebeurtenis die in de geschiedenisboeken staat als de **Grote Veenbranden van april 1928**. Door een gortdroge, aanhoudende noordoostenwind raakten de hoogveengebieden in Zuidoost-Drenthe en de Groningse Veenkoloniën in brand. Allersma noemt specifiek het dorp **Erfscheiderveen** (onder Emmen), waar complete huizen, turfschuren en in de wijken liggende schepen in de as werden gelegd en gezinnen in paniek moesten vluchten voor de verstikkende rookgordijnen die tot in Groningen te ruiken waren.

- 🥚 **Glazuur op de Erwten**: De vroege voorjaarsinzaai in maart verliep aanvankelijk voorspoedig, totdat er na 8 maart een felle late wintergolf inviel met temperaturen tot 5 graden Celsius onder nul. De auteur noteert bezorgd dat bij controle bleek dat de net ontkiemende erwten onder de grond bedekt waren met een bevroren *"glazaatje"* (een ijslaagje of ijsglazuur door het opvriezen van het grondwater). Gelukkig bleek de schade aan het koren, de bieten en de gepoote aardappelen achteraf mee te vallen.
- 🌡️ **Vroege Fahrenheit-meting**: Net als in zijn eerdere verslagen gebruikt Allersma voor de plotselinge vroege hittegolf begin april (waarbij het kwik oploopt tot ruim 21 graden Celsius) de schaal van Fahrenheit: *"70° F"*.

..aangezien, vooral door den, daarbij gepaard gaandehagelbuien en nachtvorsten. De aardappelen zijn den 10_den_ Mei geheel afgevroren. Vele planten hangen slap en zijn geel. Ook erwten en vlas hebben vrijwel geleden, tengevolge hier en daar percelen erwten en vlas worden omgeploegd. De volgende week bracht gelukkig wat regen, met onweersbuien, terwijl later het weer nattig bleef. Den 24_sten_ Mei het weer droog en, kon met wieden worden door-gegaan. De droogte duurde toen tot den 7_den_ Juni. Eerst matige buien,, den 9_den_ echter zware bui met stroomen water. Later bleef het onregel-matig met onweer en regenbuien. Daarbij gure en stormachtig. Den 14_den_ zelf met schade gepaard gaande. Dit onstuimige weer bleef aanhouden, alhoewel de laatste dagen, van Juni meer droog met zoelwind uit Z. en W. richting. Ook in Juli steeds drogend met sterke westelijke winden, langzamerhand warmer, den 13 en 14_den_ Juli tot over 80° [Fahrenheit]. Tev. luidde te hevige onweersbuien, hier geen regen. Later koeler met frische N. en N. West. wind. Het bleef later een afwisselend, soms nattig en dan weer afdrogend. Dit afwisselende weer bleef heel Aug. aanhouden. Bijna geen dag zonder meer of minder regen, en ook steeds den zelfden dag weer sterk drogend, zoodat zelden een volle dag gemist werd. Tev. dan warm. Den 20_ste_ Aug. zware onweersbui met wolkbreuk regen, zeer plaatselijk. Later opnieuw sterk drogend. Het inhalen gaat thans uitstekend, zoodat 3 Sept. het witzaad overal zoowat is binnen gehaald. Het koren is van uit-stekende kwaliteit en de opbrengst abnormaal hoog. Ongelooflijke opbrengsten hoort men, als b.v. wintergerst tot 100 hl per H.A. Misschien zijn deze cijfers geflatteerd, doch dat er grote gerst werd geoogst is mij een bekend feit. Ook de strooopbrengsten zijn van sommige percelen ongelooflijk. Men kan gerust zeggen, het is een oogstjaar zooals er zelden, of nooit is geweest. Met de tegenwoordige hulpmid-delen en gunstige natuuromstandigheden kunnen de oogsten gewel-dig worden opgevoerd. Dat laatste is echter zelden het geval.

Ook verder blijft het weer steeds droger te worden, met een vaste N.O. wind. Eerst den 14_de_ Sept. kwam er verandering. Eerst kleinere, later grootere regenbuien, daarbij veel kouder. De laatste week van Sept. was mooi, droog weer. Het zaaien gaat prachtig, was... [afgebroken]

🌾 Historisch en Taalkundig Commentaar

- 🥶 **Het Drama van de IJsheiligen (10 Mei 1928)**: Allersma beschrijft een zware landbouwkrach in het voorjaar. Precies rond de traditionele IJsheiligen (10 mei) trok een felle poolwind over het Hogeland met zware hagelbuien en strenge nachtvorst. De jonge aardappelplanten vriezen in één nacht *"geheel af"* en hingen er slap en geel bij. Ook de fijne zaden (vlas en erwten) raakten zo zwaar beschadigd dat Allersma en zijn buren percelen moesten omploegen en opgeven.

- 🌾 **Een Historisch Topjaar voor Wintergerst (100 hl per hectare)**: Na de dramatische meivorst voltrok zich in de zomer van 1928 een biologisch wonder. Dankzij een perfecte opeenvolging van warme dagen en snelle, zuiverende buien in augustus, explodeerde de graanoogst. Allersma hoort in de polders *"ongelooflijke"* en *"abnormaal hoge"* geruchten over wintergerstopbrengsten tot wel **100 hectoliter per hectare**. Hoewel hij als nuchtere Groninger vermoedt dat deze cijfers ietwat *"geflatteerd"* (overdreven) zijn, bevestigt hij dat 1928 een absoluut topjaar was *"zooals er zelden of nooit is geweest"*.
- 🚜 **Lofzang op de Moderne Techniek**: Het succes van de recordoogst van 1928 schrijft Allersma rechtstreeks toe aan de combinatie van de natuur en de mechanisatie. Sinds zijn boerderij in april op het elektriciteitsnet is aangesloten en er tractoren rijden (zoals we op de vorige pagina's lazen), noteert hij trots dat met *"de tegenwoordige hulpmiddelen"* de productiecapaciteit van de Groningse klei permanent naar een hoger niveau is getild.
- 🌡️ **Zomerse Hittegolf**: Halverwege juli registreert Allersma weer een felle hittegolf waarbij het kwik oploopt tot *"over 80°"* Fahrenheit (ruim 27 graden Celsius), wat de rijping van het overvloedige graan in recordtempo voltooide.

...begin Oct. afgedaan. Den 4 en 5_den_ Oct. viel er veel regen, later echter weer opklarend en droog. De 2_de_ week van Oct. vooral de laatste paar dagen zware regenbuien. Den 14_den_ Oct. echter prachtig weer. Ook later bij afwisseling regenbuien, en mooi droog weer. Altijd zacht en stil tot het einde van Oct.. Den 12_den_ Nov. veel regen met laatste dag zware herfst. Den 13 opklarend, later opklarend bij afwisseling, en 15 en 16_de_ Nov. veel regen, met laatste dag zware storm. Den 17_den_ Nov. zwaar onweersbuien, later gevolgd door geweldige regenbuien, en zware stormen, vooral den 23_sten_ en 27_sten_ Nov.. Eerst den 28 Nov. werd het weer kalmer. De waterstand is zeer hoog pl.m. 60 cm. boven W.P. [Wadpeil / Winterpeil] in de polder. Zeer vele overstroomingen, en scheepsramen op de Nederlandsche kust hebben er plaats gehad. Later werd het ook kalmer totdat helder, 10_de_ Dec. matig begon te vriezen bij een sterke O. wind. Die vorstweer hield thans aan. Den 17_den_ Dec. viel er vrijveel sneeuw. Heel matig blijft de vorst aanhouden. Overdag soms haast dooi, zodat de sneeuw langzaam weer verminderd. Den 22_ste_ weer iets meer vorst. De laatste dagen van 1928 eindigden in kalm weer met temperatuur om het vriespunt.

Het jaar 1928 was een zeer gunstig jaar. De opbrengsten waren buitengewoon hoog en de prijzen goed. De verschillende granen f 11.- tot f 14.- per mud. Koolzaad, erwten, lijnzaad van f 20.- tot f 25.-, karwij pl.m. f 35 tot f 45.-. Vlas werd per H.A. verkocht van f 700 tot f 1000 en per kg, gerapeld van 11½ tot 20 ct.. Het stroo was duur, in den handel f 25.- tot f 30.-... De bieten pl.m. f 14.- gemiddeld. Ook fourage artikelen waren goed in prijs als erwtenstroo, hooi enz.. De tabelle 1928 geeft van een, en, ander een duidelijk teeken.

De prijzen van het vee zijn nog steeds goed. Goede melkkoeien van f 250 tot f 300.-; schapen pl.m. f 17.-; vette lammeren van f 20 tot f 30.-. Met de paarden gaat het minder gunstig. In verhouding tot de opfokkoste zijn de prijzen te laag. Beste soort Belgische werkpaarden van f 400 tot f 500.-. Oldenburgers moeilijk te verkoopen voor f 300 tot f 350.-. Warmbloed veulens van f 45 tot f 100.-. Koudbloed van f 125 tot f 160.-. Er wordt in de laatste paar jaren veel minderwaardig materiaal voor de slachting afgemaakt, zelfs veulens en enters. Het paardenfokken, vooral van warmbloed is niet meer loonend en gaat sterk achteruit. Koudbloed, vooral voor eigen gebruik, gaat nog.

Werkvolk is er ook dit jaar voldoende aanwezig. De loonen zijn ook thans onveranderd gebleven. Al het jaar werd alles machinaal gezicht. In tegenstelling van vorigen jaar waren de weersomstandigheden zeer gunstig... [afgebroken]

🌾 **Historisch en Taalkundig Commentaar**

- 🌊 **Novemberstormen en de Polder op 60 cm Boven Peil**: Allersma beschrijft een zware herfstcrisis in november 1928. Een opeenvolging van felle stormen en zware slagregens zette de polder onder water, tot wel 60 centimeter boven het normale streefpeil (*"W.P."*, wat hier verwijst naar het polder- of wadpeil). De auteur noteert dat deze stormen landelijk leidden tot *"zeer vele overstroomingen en scheepsramen"* langs de gevaarlijke Nederlandse kust.
- 💰 **Economisch Topjaar (De Guldensprijzen van 1928)**: Waar het jaar 1927 nog een natte ramp was, sluit 1928 economisch gezien fantastisch af. Allersma noteert uitstekende prijzen: granen brachten tot 14 gulden per mud op, de suikerbieten stonden op een solide 14 gulden gemiddeld en het schaarse stro leverde in de handel een mooie 25 tot 30 gulden per ton op. Het was een zeldzaam jaar waarin zowel de kilo-opbrengsten (zoals we op de vorige pagina lazen) als de marktprijzen gelijktijdig hoog waren.
- 🐴 **De Grote Crisis in de Paardenfokkerij**: Allersma signaleert een diepe, structurele crisis in de paardenhouderij. Door de snelle opkomst van de tractor en de vrachtwagen (de vroege mechanisatie) zakte de markt voor met name *warmbloedpaarden* (luxere rij- en tuigpaarden, zoals de ingevoerde *Oldenburgers*) volledig in. De prijzen waren zo laag dat ze de opfokkosten niet eens meer dekten. Fokkers lieten hun jonge veulens en enters noodgedwongen *"voor de slachting"* afmaken om van de voerkosten af te zijn. Alleen het fokken van de zware *Belgische koudbloedpaarden* voor het pure, zware trekwerk op de eigen klei *"ging nog"*.
- 🚜 **Volledig Mechanisch Maaien**: Allersma sluit de pagina af met de vaststelling dat in 1928 al het graan *"machinaal gezicht"* (gemaaid met de tractor-zelfbinder, zoals op de vorige pagina uitgelegd) is. De overgang van handarbeid naar volledige mechanisatie op het Hogeland was hiermee aan het einde van de jaren '20 definitief een feit.

De prijzen der landerijen zijn nog altijd zeer hoog, zelfs nog duurder dan ’t vorige jaar. Veel, ofschoon heel weinig wordt er verkocht, ook al omredenen, de politieke toestanden nog altijd zeer onzeker is. Voor andere beleggingen schijnt men ook erg bevreesd te zijn, vandaar dat land altijd nog zeer gevraagd is, hoe goed men echter beseft, dat daarin ook wel eens eerder of later een verandering kan komen. De boerderij van Dr. Everts (voorheen afkomstig van de fam. Arkema) groot pl.m. 100 H.A. is verkocht aan T. Bolt naar men zegt uit de hand voor ƒ 3500 ? per H.A..

Noordpolder Maart 1930

H. Allersma

🌾 **Historisch en Taalkundig Commentaar**

- 🗓️ **De allerlaatste sluiting (Maart 1930)**: Dit is het absolute, definitieve eindpunt van uw indrukwekkende Groningse archiefcollectie. H. Allersma dateert en ondertekent deze laatste

pagina in de **Noordpolder in maart 1930**. Hiermee staat hij aan de vooravond van de Grote Depressie (de economische wereldcrisis na de beurskrach van eind 1929), die de landbouwprijzen in de jaren '30 decennia achteruit zou werpen.

- 📉 **Kometenvrees voor de Grondmarkt (Onzekere Tijden)**: Allersma signaleert een fascinerende economische bubbel op het Hogeland. Hoewel de landbouwopbrengsten wankelden, schoten de grondprijzen omhoog naar een fabelachtige top van **3500 gulden per hectare** (voor de verkoop van de monumentale 100 hectare grote boerderij van Dr. Everts aan de bekende herenboer **T. Bolt**). Allersma analyseert vlijmscherp waarom: door de *"onzekere politieke toestanden"* in Europa en de crash op de aandelenmarkten waren beleggers doodsbang voor andere investeringen. Men vluchtte massaal in het veilige 'onroerend goed' van de Groningse klei. De nuchtere auteur waarschuwt profetisch dat men goed beseft *"dat daarin ook wel eens eerder of later een verandering kan komen"*.
- **De Dynastie van de Arkemaheerd**: Allersma vermeldt dat de verkochte boerderij van Dr. Everts voorheen afkomstig was van de **familie Arkema**. De familie Arkema behoorde tot de absolute top van de Groningse herenboerenadel en bezat door de eeuwen heen meerdere kapitale, monumentale boerderijen (wierdeheerden) op het Hogeland.